

KÜLTÜREL SERMAYE VE MEVLANA ÇEVİRİLERİ

YAZICI, Mine*
TÜRKİYE/TURЦИЯ

ÖZET

Bu Yazıda Mevlana'nın evrensel kültüre mal olmasında çevirilerin rolü irdelenmiştir. Burada temel amaç, kültür politikaları Mevlana'nın toplumsal ve kültürel birikiminden yola çıkarak kültürel sermaye ve çeviriler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda Mevlana'yla ilgili kültürel sermayenin farklı dillerdeki çevirilerinin sembolik güç kazanmasındaki önemi üzerinde durulmuştur. İncelemede tarihsel olarak Osmanlı İmparatorluğu'ndan günümüze değgin Mevlana'nın ulusal kültürle ilişkileri değerlendirilmiş ve çeviri politikalarının kültürel sermayeyi tanıtmadaki rolü tartışılmıştır. Söz konusu bağlamda yazı şu alt başlıklar altında incelenmiştir: "Kültür politikaları ve Çeviri", "sosyolojik ve tarihsel açıdan Mevlana ve Yapıtlarının önemi", "Tarihte önde gelen Mevlana Çevirileri ve Çevirmenleri"dir. İlk konu alt başlığında bilinçli ulusal kültür politikalarının evrensel mirasa katkıda bulunmalarında çevirilerin önemi üzerinde durulmuştur. İkinci alt konu başlığında hem düşünür, hem de şair kimliği taşıyan Mevlana'nın kültürel sermayesinin çevirilerin saygınlık kazanmasındaki rolü irdelenmiştir. Son konu başlığında ise tarihte Mevlana'ya evrensel düşünür kimliği kazandıran çevirmenlerden S. James Redhouse, R. A. Nicholson, Abdülbaki Gölpınarlı gibi çevirmenlerin kültürel kimlik ve sermayeleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel sermaye, Mevlana, Türkçeye çeviriler, İngilizceye çeviriler, eyleyenler, çevirmenler, yayınevleri, sembolik güç.

ABSTRACT

This paper deals with the translations which have played part in integrating Mawlana to universal culture. The main purpose is to disclose the relationship between cultural capital and translations by studying the social agents such as cultural policies, social and cultural identity of Mewlana. Within this framework, it focuses on the importance of cultural capital acquired from Mewlana and its symbolic power on translations from different languages. The study evaluates the the historical relationship between national cultural policies and Mewlana from the period of Ottoman Empire to today; next, it discusses national translation policies in terms of the promotion of cultural capital of the nations. The paper can be divided into three main titles; they are "Cultural

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, İngilizce Tercümanlar Ana Bilim Dalı, Batı Dilleri Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE. e-posta: mineyazici@yahoo.com

policies and Mewlana”, “sociological and historical position of Mewlana’s works” and “The preeminent translations and translators of Mewlana’s works. Accordingly, it first deals with conscious cultural policies and the role of translations in terms of their contributions to universal heritage. Next, it studies not only the symbolic power the translations acquired from Mewlana’s identity as philosopher and poet, but also the symbolic power of the cultural background of translations and the related social agents which raise Mewlana to universal status. Last section focuses on the impact of cultural identity and cultural capital of the leading translators such as S. James Redhouse, R. A. Nicholson, Abdülbaki Gölpınarlı, who have earned Mewlana the title of universal Philosopher.

Key Words: Cultural capital, Mawlana, translations into Turkish, translations into English, agents, translators, publishing houses, symbolic power.

Kültürel Sermaye ve Mevlana evirileri

Mevlana’nın evrensel kültüre mal olmasında çevirilerin rolü yadsınamaz. Toplumlar birbirinden ayrırmış sistemlerden oluşmakla birlikte, toplumların ayakta kalması sistemlerin arasındaki duyarlılığın varlığına bağlıdır. Andre Lefevere yazınsal dizge de iki denetim mekanizmasından söz eder. Buna göre yazınsal alt dizgeyi kontrol eden iki mekanizma vardır. Bunlardan birisi söz konusu dizgeyi dışardan ekonomik, siyasi ve ideolojik açıdan himaye eden mekanizma, diğeri ise sistemi içeriden denetleyen mekanizmadır. Sistemi içeriden denetleyen mekanizmayı, dışardan denetleyen mekanizmanın çizdiği yönde oluşturanlar ise yazarlar, konu alanı uzmanları, akademisyenler, çevirmenler yayınevleri, dzeltmenler, eleştirmenler ve basında çıkan yazılardır (Lefevere, 1992: 14-26). Mevlana’yı evrensel kılan ise sadece bu iki mekanizmanın ulusal kültür içinde birbirine duyarlılık gösterip iç birliğinde bulunmasıyla sınırlı kalmamıştır.onun 2005 yılında Türkiye, Afganistan, Mısır’ın önerisiyle UNESCO konferansında gündeme gelmesi uluslararası mekanizmaların birbiriyle iletişime geçmesiyle sağlanmıştır (zkartal, 2007: 4). Bu süreçte örneğin 1990’da Mevlana evirilerinin en çok okunanlar arasına girmesi, 11 Eylül olayının ardından yine gündeme gelmesi toplumlardaki birbirinden yalıtılmış gibi görünen farklı işleyişler arasındaki yapıcı ilişkilerden kaynaklanmıştır. Bu ilişkilerde çevirilerin rolü kadar, toplumbilimci J. Bourdieu’nün deyişiyle çevirileri eyleyenlerin de rolü vardır. Bir başka deyişle, Mevlana’nın sembolik bir g olarak günümüzde yineden karşımıza çıkması ulusal kültür tarafından benimsenerek evirilerinin desteklenmesine bağlıdır. Bir başka deyişle, Mevlana’nın çağdaşı ve onu Konya’da ziyaret eden İşpanya’dan Murcia’lı Muhyiddin Ibn ‘Arabi’nin Rumi’nin sofizm anlayışının Arap ve İnan sofizminin bir kaynaşımı olduğu şeklindeki görüşüne karşın, onun düşüncelerinin yeşermesinde ve serpilmesine olanak sağlayan yerin Anadolu toprakları olduğu düşünülecek olursa, Türk kültür politikalarının Mevlana’ya

sahip çıkması son derece doğal karşılanabilir. Üstelik bir görüşün yayılması ancak, kültürlerarası iletişimin sürdürülmesiyle sağlanabilir.

Bu bağlamda, çeviriyi eyleyenlerden, yazarın hem düşünsel hem de yazınsal kimliğini etkileyen eğitimi, aile geçmişi, sosyal konumu ve yapıtlarının saygınlığının önemi yadsınamaz. Bununla birlikte dışardan denetim mekanizması olarak ulusal kültür politikalarının ideolojik ve ekonomik açıdan Mevlana'ya sahip çıkması ve özel sektörün de bu konuya desteği, farklı dillerde Mevlana çevirilerini tetikleyerek, çevirilerin sembolik güç kazanmasına neden olmuştur. Bu iki yönlü ilişkide hem kültür politikalarının, hem de çevirmenin Mevlana'nın evrensel kültüre taşınmasındaki çeviri kararlarını etkileyen kültürel sermayesinin önemi vardır (Bourdieu, 1994: 163-202). Buradan çevirilerin salt bir kültür aktarım aracı olarak değil, sosyal bir olgu olarak karşımıza çıktığı görülür." Kültür politikaları ve çeviri ilişkileri", "sosyolojik ve tarihsel açıdan Mevlana ve Yapıtlarının konumu ve önemi", "tarihte önde gelen Mevlana çevirileri ve çevirmenleri" gibi konuların mercek altına alınması, hem kültürel sermaye açısından çevirilerin önemine işaret eder, hem de ulusal kültür mirasını kendi kozasından çıkararak evrensel kültür mozaigine yeni renk ve bakış açıları kazandırır. Örneğin, Mevlana çevirileri yapan çevirmenlerden S. James Redhouse, R. A. Nicholson, Abdülbaki Gölpınarlı, Coleman Barks gibi çevirmenlerin kültürel kimlik ve sermayelerinin Mevlana'nın evrensel kültüre mal olmasında ne denli etkiliyse, sembolik güce sahip bir düşünürün yapıtlarının çeviri kararları ve çevirmen üzerindeki etkisi de o denli etkilidir. Daha da açılacak olursa, çevirmenlerin saygınlık kazanmasında ve çevirilerin sosyal bir olgu olarak karşımıza çıkmasında sadece yazarın saygınlığının değil, devletin kültür politikasının yanı sıra, özel sektörde yayınevlerinin ticari ve kültürel politikalarının da etkisi vardır. Bir başka deyişle, Bourdieu'nün "eyleyen" adını verdiği bu etkenler, çevirilerin sosyolojik bir olgu olarak uluslararası arenadaki rolüne ve Türkiye'nin küreselleşme çağında çeviriler aracılığıyla kültürel mirasa sahip çıkma ve onu evrensel kültüre mal etme konusundaki tutumuna işaret eder (Wolf, 2002: 31-33).

Başta devlet politikaları olmak üzere özel sektörde yayınevi ve basın politikaları dışarıdan denetim mekanizmaları olarak kültürel sermayeyi uluslararası platforma açmakla yükümlüdür. UNESCO'nun 2007 yılında "Doğumunun 800.Yılında Mevlana'yı Anma yılı" olarak kabul etmesi Türkiye'nin 1995 yılında Birleşmiş Milletlere sunduğu teklifi kabul edip bu yılı dönemin kültür bakanı Fikri Sağlar'ın önerisiyle "Hoşgörü yılı" olarak ilan etmesine dayanır. Kuşkusuz bu bir süreç olup, bu süreci ilk başlatan da 1971 Kültür Bakanlığı döneminde UNESCO'da yönetim kurulu üyeliği de yapmış olan Talat Halman'dır. Bakanlığı döneminde İngiliz **Guardian** gazetesinde çıkan Mevlana'yla ilgili tanıtım yazısı Türkiye'nin Mevlana'ya kültürel bir değer olarak sahip çıktığını gösterir. Kültür Bakanı'nın ayrıca Mevlana'dan İngilizce'ye çevirilerinin bulunması onun bu konuya daha sahip çıkmasını sağlamıştır. Bir başka deyişle, Halman'ın bulunduğu konum (alandaki konumu)

ve bireysel yakınlıkları doğrultusunda edindiği birikim (habitus) onun Mevlana'yı ulusal kültür politikası içerisine almasına neden olmuştur. Kuşkusuz aradan on iki yıl geçtikten sonra 2007'de Türkiye'nin Afganistan ve Mısır ile birlikte "Mevlana yılı" önerisiyle gündeme gelmesi ve bu teklifin kabul görmesi sistemler arasındaki duyarlılıktan kaynaklanır. Bu hem Orta Doğu'da içinde yaşanan sıcak savaş dönemlerinin hem de Doğu-Batı kutuplaşmasının geriye dönük bir sorgulaması olarak düşünülebileceği gibi, ileriye dönük etkinliklerin de bir habercisidir. Örneğin, 1992 yılında Kültür bakanlığı önce Abdülbaki Gölpınarlı'nın günümüz Türkçe'sine kazandırdığı Mevlana'nın **Divan-ı Kebir** adlı yapıtının iki cildini Bakanlık yayınları arasında çıkartması, UNESCO'nun 1995 yılını "Hoşgörü Yılı" olarak ilan etmesine sebep olurken, 1995 yılında Kültür Bakanlığının Amerika'daki Echo gibi saygın bir yayıneviyle anlaşması Divan'ın Abdülbaki Gölpınarlı (ö. 1982) tarafından yapılan Türkçe çevirilerinden yola çıkarak İngilizce çevirilerinin yayınlanmasına neden olmuştur. Bu çevirilerin sosyolojik bir olgu olarak uluslararası arenadaki rolüne işaret ettiği gibi, Türkiye'nin de küreselleşme çağında uluslararası iletişime verdiği önemi gösterir. Mevlana'ya Türkiye'nin yanı sıra Mısır ve Afganistan'ın da sahip çıktığı düşünülecek olursa, bu konunun İran başta olmak üzere söz konusu uluslararası bir tartışma ve rekabet ortamı yarattığı da tartışılmaz. Bu, kültürel alanda rekabetin sadece yazar, akademisyen bilim adamı ve düşünürlerden oluşan iç denetim mekanizmalarındaki ilişkilerde yaşanmadığını gösterir. İç denetim mekanizmalarının dış denetim mekanizmalarıyla rekabete girmesi ve ortak bir amaçta uzlaşması durumunda, siyasi erk sahiplerinden oluşan dış denetim mekanizmalarının bir süre sonra kendilerini Uluslararası arenada bulacağı anlamına gelir. Bir başka deyişle, ulusal kültürde her iki işleyişin uzun süre uzlaşma içerisinde olması bir süre sonra ulusal kültürü durgunluğa iteceğinden, dış denetim mekanizmaları kendisiyle aynı konumu paylaşan başka dış mekanizmalarla rekabete girip, ulusal kültüre devingenlik katma çabası içerisine girer. İşte Mevlana'nın her üç ülke tarafından gündeme gelmesi böyle bir sürecin sonucudur. Bir başka deyişle, uluslararası rekabet Mevlana'nın yurt dışına açılmasına neden olmuştur. Talat Halman'ın Kültür Bakanlığı döneminde başlatılan bu yarışın üç kültürü belli bir amaçta bir araya getirmeyi başardığı söylenebilir. Burada kuşkusuz bakanlığın kadrosunda olmanın sağladığı ilişkiler, sadece uluslararası iletişim olanağı sağlamakla kalmaz, bu ilişkiler sonunda J. Bourdieu'nün deyişiyle, ulusal kültür mirasına sembolik bir güç de kazandırır (Wolf, 2002: 31-34)

Çeviriler toplumun aydınlanmasında ve dışarıya açılmasında kuşkusuz etkin bir rol oynar. Mevlana yılı çeviribilim açısından incelenecek olursa akla şu sorular gelir: Mevlana Celladdin Rumi'nin yapıtları ikinci dilden çevirileri aracılığıyla tanınmasına karşın, niçin günümüz okuru onun yapıtlarını Türk kültürü'nün başyapıtları arasında görür? Bir başka deyişle Arap ve Fars Kültürünün etkisinin baskın olduğu bir dönemde ortaya çıkan Mevlana'nın Türk kültürü üzerindeki etkisi nereden kaynaklanır? Onun uluslararası arenada kabul görmesinde başta Türkçe olmak üzere 150 ülkede yaklaşık 61 dile yapılan

çevirilerinin payı nedir? 100 yıldan beri Mevlana çevirileri olmasına karşın 1960'lı yıllarda bu çevirilerin gündeme gelmesinin nedeni nedir? Buna bağlı olarak Mevlana'nın uluslararası tanınmasında kültür politikalarının dolayısıyla sema gösterileri ve dernek etkinlikleri ve kitap fuarlarının, akademisyen ve çevirmen ve yayınevlerinin etkisi var mıdır? Son olarak, ikinci dilden de olsa çevirilere sahip çıkılmasının kültür politikaları açısından önemi nedir? Bütün bu sorular çevirilerin toplumsal işleviyle de yakından ilgilidir. Bütün bu sorular gerçekte çevirinin sosyal bir olgu olduğunun da kanıtıdır. Bu soruların yanıtları birbiri içerisinde saklı olup, sorulardan ilkinen yanıt Mevlana Cellâdın Rumi'nin kültürel sermayesine ve Osmanlı İmparatorluğu'nun o dönemdeki kültürel politikasıyla yakından ilgilidir.

Osmanlı Kültür Politikası ve Mevlana ilişkisi

Osmanlı İmparatorluğu'nun 13 yüzyıldan 20.yüzyılının başına kadar varlığını sürdürebilmesi onun hem askeri gücüne hem de çok kültürlü toplum yapısına karşın uzlaşmacı tutumuna bağlıdır. Bu imparatorluğun bir yandan başka kültürel kimliklerin zenginliğinden kendini mahrum etmemesine neden olurken, öte yandan da, askerî gücünü kaybetmesiyle birlikte kültürel birliği sağlayamamasına neden olmuştur. Bir başka deyişle, İmparatorluğu bir arada tutan kültürel temel ögenin din olduğu düşünülecek olursa, Osmanlı'nın Arap ve Fars kültürüyle bağı dayadınamaz. Even-Zohar'ın yazınsal çoğul dizge'de çevirilerin işleviyle ilgili öne sürdüğü Çoğul dizge kuramı çerçevesinde Osmanlı İmparatorluğu'nun kültürel açıdan merkezi güç olarak zayıf kaldığı; bununla birlikte, İmparatorluğun bu eksikliğini tamamlamak üzere dışardan kendine yakın gördüğü kaynaklardan düşünce ve yazınsal eksikliği giderme çabasına girdiği görülür. Toplumun devingen bir çoğul dizgeden oluştuğu ve yazınsal ve kültürel dizgenin de sistemin bütünü içerisinde devingen bir işlevi olduğu göz önüne alınacak olursa, dışarıdan veya çevreden gelen etkilerin merkezi tehdit ederek birincil derecede bir güce sahip olduğu öne sürülebilir. Yeni kurulan bir imparatorluğun kendi kültürel politikasını zaman içerisinde oluşturmak üzere dışarıdan gelen etkilere açık olması doğal karşılanırsa da, bir türlü kendi kültürel kimliğini bulmaması bir süre sonra zayıf düşmesine neden olmuştur (Even-Zohar 1978: 287-310) .

Ne var ki Mevlana'nın 1207 ve 1273 yılları arasında yaşadığı ve bu dönemin Osmanlı'nın kuruluş aşamasına denk geldiği düşünülecek olursa, İmparatorluğun siyasal ve kültürel ortamında Mevlana'nın düşüncelerinin başta Anadolu olmak üzere Bağdat okulunun devamı Toledo okuluna kadar uzandığı söylenebilir. Gerçi Tasavvuf hem İran hem de Arap kültüründe var olduğu düşünülecek olursa sofizmin Arap kültürü aracılığıyla İspanya'ya kadar yayıldığı öne sürülebilir. Buradan Mevlana'yı Konya'da ziyaret eden İspanya Murcia doğumlu Muhyiddin İbn'Arabi'nin de böyle bir geleneğin devamı olduğu kolayca anlaşılır. Kısaca değinilen bu bilgiler, Mevlana Cellâdın Rumi'nin Osmanlı kültüründe benimsenmesine yol açan onun kültürel sermayesiyle ilgili

ipuçları verdiği gibi, Doğu dünyasında yazınsal çoğul dizgenin nasıl şekillendiği ve yeni kurulan bir imparatorluğun günümüz deyişle beyin göçüyle kültürel alt yapısını nasıl kuvvetlendirerek yerleşik bir İmparatorluğun temellerini attığını gösterir. Buna bağlı olarak, onun öncelikle Türkçe yazılmasa da, felsefi kimliğinin yeşermesine ve görüşlerinin yayılmasına zemin hazırlayan Anadolu'daki siyasal yapı ve kültürel anlayışa değinilmesi, hem ona niçin Afganistan ve İran'da olduğu kadar Türkiye'de benimsenip sahip çıkıldığını, hem de günümüze değin saygınlığını koruyup Batı ve Doğu dünyasında niçin kabul gördüğünü açıklar.

Mevlana'nın Özgeçmişinin Düşünür Kimliğiyle İlişkisi

Çeviriler, yazarın kültürel kimliği ve sermayesiyle kuşkusuz yakından ilgilidir. Çevirinin kabul görmesinde yazarın arka plan eğitimi, aile geçmişi, ekonomik durumu, toplumdaki konumu onun kültürel sermayesini ilgili olduğu kadar, onun toplumda saygın saygın bir yazar olarak sembolik güç kazanmasıyla da ilgilidir (Iqbal, 1974: 5-9). Rumi bugün Afganistan sınırları içerisinde yer alan Belh şehrinde dünyaya gelip, dönemin ünlü bilginlerinden Sultan ül Ülema olarak tanınan Bahaddin Veled'in oğludur.doğu'dan İslam ve Hristiyan dünyasını tehdit eden Moğol istilası ve Batıdan Haçlı seferleri nedeniyle göçe zorlandıkları bilinmektedir. Göç sırasında önce dönemin ünlü sofi ve şairlerinden Feriddin Attar'la tanıştıkları Nişabur'a, ardından Bağdat ve Mekke'de hac görevini yerine getirdikten sonra Şam'dan Karaman'a yerleştikleri bilinmektedir (Yazıcı, 2004: 49-52). Ailenin Karaman'a yerleşmesi kesinlikle rastlantı değildir. Selçukluların XI. yüzyılda Hitit Yunan ve Roma kültürleriyle yoğrulmuş Anadolu'ya girmeleriyle birlikte, bu topraklar İslam Kültür ve felsefesiyle tanışma olanağı bulmuştur. Selçukluların Moğolların aksine yakıp yıkmak yerine, var olan kültür yumağını koruyup, onun sınırlarını İslam kültür ve felsefesiyle zenginleştirdikleri ortada bir gerçektir. Kuşkusuz onların bu hoşgörülü, yapıcı tutumlarının altında İslam dünyasının özellikle de Aristoteles başta olmak üzere Antik çağ felsefe ve tıbbı ile ilgili bilgilerle tanışık olmalarının da büyük payı vardır. Selçuklular'ın XII. Yüzyılda, "Nizamiye" adı verilen medreseleri kurarak yerleşik bir toplum olmanın temellerini atmaları da bu bilgi birikiminin bir kanıtı olarak gösterilebilir. Üstelik, dönemin önde gelen bilgin, düşünür ve yazarlarını "Nizamiye Medreselerine" ders vermek üzere davet etmeleri ve her türlü görüş ve düşüncenin tartışılabilceği bir ortam hazırlamaları onların kültüre verdiği önemin kanıtıdır. İşte Mevlana'nın babası Bahaddin Veled'in Karaman'a göçü de böyle bir davetin sonucudur. Bu aynı zamanda Selçuklulara en parlak dönemini yaşatan Anadolu Selçuklu sultanı Alaettin Keykubat'ın askerî, ticari ve siyasal alanda olduğu kadar, yerleşik kültür olma yolunda aldığı kararların da ne denli yerinde ve sağlam olduğunu gösterir. Mevlana işte bu şekilde hoşgörü ve tartışma ortamının bulunduğu bir kültüre gelmiştir.

Dil Kültür İlişkisi

Her ne kadar dilin bir kültürü belirleyici en temel unsur olduğu öne sürülse de, söz konusu dönemde İmparatorlun resmi yazışma dili Farsça'dır. Konu Mevlana açısından incelenecek olursa, onun da yapıtlarında Farsçayı kullandığı görülür. Bununla birlikte, "Farsça söylüyorsam da aslım Türk'tür" sözleri Mevlana'nın niçin Türkçe yazmadığı ya da yapıtlarında serpiştirilmiş Türkçe ve Grekçe sözlere karşın niçin Farsçayı yeğlediği sorularını akla getirir. Genellikle dönemin saygın yazınsal alandaki dilinin Farsça, bilim dilinin de Arapça olduğu düşünülecek olursa onun, Farsça yazma konusundaki kararı haklı karşılanabilir (Koroğlu, 200: 359). Bununla birlikte Mevlana'nın çağdaşı Yunus Emre'nin Farsça yazmaması dikkat çekicidir. Abdülbaki Gölpınarlı Mevlana'nın Türkçe yazmamasını, onun konuştuğu Belh Türkçesi'nin Anadolu Türkçesi'nden farklılığına dayandırmıştır (Gölpınarlı 1935: 130-135). Özetle, Mevlana'nın ana dilinin Anadolu'da konuşulan dilden farklı olması, üstelik eğitimini Farsça olarak alması, onun dil seçimi konusundaki kararını haklı kılar. Bir başka deyişle, zekânın birçok düzlemde meydana geldiği düşünülecek olursa Mevlana'nın arka planda çocukluktan başlayarak beslendiği bilim dilinin Arapça, yazı dilinin Farsça olması onu yazılı dilde doğal olarak Farsça kullanmaya zorlamıştır. Bununla birlikte anadilinin Türkçe olması ister istemez Farsçayı daha sade kullanmasına neden olmuştur. Farsçanın yazılı dildeki ağıdalı kullanılışı yerine, konuşma dilini kullanarak dizelerini dile dökmesi onun anadili Türkçenin sade ve doğrudan ifade şeklini seçtiğini gösterir. Üstelik günümüze dek her kesim kültürün ilgisini çeken yarı düşünsel niteliği yanı sıra müzik ve dervişlerin dansından oluşan sema aracılığıyla kişileri bir araya getiren, bundan böyle sosyal, bedensel ve ritmik öğeleri birleştirebilen bir düşünürün zekâsının tek yönlü değil, Howard Gardner'ın "çoklu zekâ" tanımına denk düştüğü söylenebilir.

Batı'da İlk Çeviriler

Batı dünyasında **Mesnevi** çevirilerini ilk tetikleyen 1491 yılında kurulan Galata (Kalenderhâne) Mevlevihanesi ve buradaki sema gösterileri olmuştur. İstanbul'a; İsveç, Danimarka gibi ülkelerden gelen seyyah, elçi, yazar ve gravür sanatçıların bu gösterilerle ilgili mektub ve yolculuk anı kitaplarında serpiştirdikleri izlenimleriyle ilgili bilgi ve görüşler, Mevlana'nın yapıtlarına ilgiyi çekmiştir. Örneğin Nuri Şimşekler'in "Batı Dünyasında **Mesnevi** ve **Dîvân-ı Kebîr** Üzerine Yapılan İlk Çalışmalar" adlı makalesindeki sözler bu bilgileri doğrular niteliktedir (2006):

Danimarkalı tanınmış hikâye yazarı Hans Christian Andersen de (ölm. 1875) İstanbul'da seyrettiği Rûfâî âyini 'vahşi ve korkunç' olarak vasıflandırırken, daha sonraki günlerde seyrettiği (1840-41 yılları arası) Mevlevî âyin-i şerîfîni 'zarif, kibar ve baleye benzer' gibi sözlerle Ein Digtters Bazar (1842) adlı eserine yansıtmıştır." (Şimşekler, 2006)

Bu konuda gerçek anlamda çeviriler 19. yüzyılda başlamıştır. Genelde başlangıçta tarihçilerin, din adamları ve din bilginlerinin ilgisini çeken yapıt öncelikle bilgilendirme amacıyla kullanılmış ve bu bağlamda **Mesnevi**'deki beyitlerin bir kısmının çevirisine de yer verilmiştir. Örneğin din adamlarından Alman Protestan Papazı G. F. Tholuck, tasavvufla ilgili yapıtında **Mesnevi**'den kimi beyitleri Latince'ye çevirmiştir (1821). Öte yandan, **Mesnevi**'nin ilk çevirisi Fransa'nın Türkiye Büyükelçisi J. D. Wallenbourg tarafından Fransızcaya 1799'da yapılmış ancak Beyoğlu'nda çıkan yangın nedeniyle yayınlanamamıştır. Bunun dışında Mesnevi'nin gerçek anlamda Batı dillerine ve Türkçeye önde gelen çevirileri ve bu yapıtla ilgili yer yer çevirilerin yer aldığı yorum, eleştirilerin çoğu akademik çalışma niteliğindedir.

Aşağıda Mevlana'nın başyapıtlarının matriksi ve içeriğiyle ilgili temel bilgiler çevirmenlerin çeviri sürecinin öncesinden başlayarak kararlarını ne şekilde verdiklerini ve ne gibi sapmalara (kaymalara) başvurduklarını bir ölçüde karşılaştırma olanağı sağlar. Kaynak metinden dil, zaman ve yerle ilgili uzaklıklardan kaynaklanan sapmalar doğal karşılanmakla birlikte, kaynak metin bilgisi, bu sapmalara aslına zarara vermeden yerinde başvurulup, vurulmadığı veya kaynağın farklı kültürlerde ne şekilde algılandığını anlamak açısından önem taşır. Mevlana'nın en önemli iki yapıtı **Mesnevi** ve **Divan-ı Kebir**'dir. Söz konusu yapıtlarla ilgili çevirmenin öncül kararlarını etkileyen Mevlana'nın temel yapıtları, çeviri amaçlı olarak şu şekilde sıralanabilir:

Mevlana Yapıtları

Divan-ı Kebir (Külliyat-ı Şems) ve En Önde Gelen Çevirileri

Gazel ve rubai şeklinde coşku anında Mevlana'nın duygularını dile getiren lirik şiirlerdir. Bu yapıtın bir adının da **Külliyat-ı Şems** olması Mevlana'nın karşılıklı fikir alışverişinde bulunduğu Tebrizli derviş Şems ile etkileşiminden kaynaklanmaktadır. Bu, Mevlana'nın diyalektik düşünceye verdiği önemi gösterir. Bu şiirlerdeki beyit sayısı 40.380 olup etrafındakiler tarafından kayıt edilmiştir. Aralarında çok az sayıda Türkçe, Rumca ve Arapça şiirler olmasına karşın Divan'daki dil araya yer yer Türkçe ifade deyişler serpiştirilmekle birlikte temelde Farsça gündelik konuşma dilidir. Yapıtın aslı Konya müzesinde bulunmaktadır.

Çevirileri

Divan çevirilerinin çoğu seçki şeklinde hazırlanmıştır. Ne var ki en sağlam çevirinin 7 cilt olarak Abdülbaki Gölpınarlı'ya ait olduğu söylenebilir. Bunun temel nedeni ise akademisyen kimliğinden yola çıkarak çeviriyi ana kaynaklardan yapması ve Arapça ve Farsça kadar ana diline hâkimiyetidir. Akademik bilgisiyle ana dilindeki ustalığı söz konusu çevirinin Kültür Bakanlığı tarafından İngilizce yayınlanan çeviriye kaynaklık etmesini sağlamıştır. Mevlana'nın yapıtının özellikle Batı dillerine çevirilerinde Divan edebiyatına özgü özelliklerin ön plana geçtiği görülür. Bu açıdan Mevlana

çevirilerinin Batı dillerine çevrilmesinde Gölpınarlı gibi metnin özüne sadık Türkçe çeviriden yola çıkılması Mevlana'nın tinini günümüz okuruna yansıtması açısından daha sağlıklıdır.

Ayrıca **Divan-ı Kebir**'in yazının başında da belirtildiği gibi 1957 ve 1960 yılları arasında Gölpınarlı tarafından 4 cilt olarak yapılan çevirileri, Türkçeden İngilizceye kaynaklık etmektedir. Nevit Oğuz Ergin tarafından yapılan bu İngilizce çeviri, Gölpınarlı'nın Mevlana'yı öne çıkaran açık ve gösterişten uzak diliyle başka diller de çevirileri de başlatacak güçtedir. Öte yandan, Mevlana'nın her iki yapıtında da "mesnevi" veznini özellikle seçme nedeni bu veznin bir düşüncüyü aktarmadaki kolaylığı ve akıcılığından kaynaklanmıştır.

Öte yandan, başka dillerdeki çevirilere kaynaklık eden R. A. Nicholson'un çevirisi de büyük önem taşır. Önsözünü yine Cambridge Üniversitesi doğu bilimcilerinden A. J. Arbery'nin yazdığı Mevlana'nın **Divan-ı Kebir**'den seçme lirik şiirlerin yer aldığı adlı **Selected Poems from the Divanı Shamsi Tabriz** başlıklı çeviri başta Batı dilleri olmak üzere Doğu dillerindeki birçok çeviriye de ikinci dilden çeviri yapma olanağı sağlamıştır. Saygın bir üniversite yayını olması, onun gözde çeviriler arasına girmesine neden olmuştur. Ne var ki bu çeviride Abdülbaki Gölpınarlı'nın yakaladığı coşku, içtenlik ve sadeliği R. A. Nicholson'un yakaladığı söylenemez.

Mesnevi ve Çevirileri

Yapıtın Matriksiyle İlgili Bilgiler

Mesnevi 25.618 beyitten ve 64.000 dizeden oluşmuş. Konyalı Muhammed b. Abdullah tarafından tamamlanmış, 1278 tarihli yazma nüsha Konya Müzesinde bulunmaktadır. Altı ciltten oluşan yapıt, Mevlana'nın yapılarında kullanılan ve ondan esinlenerek ortaya çıkan "mesnevi" nazım şeklinde yazılmış olup, her beyit kendi arasında kafiyelidir. Bu nazım şekli Mesnevi'den sonra din ve tasavvufla ilgili yapıtların yanı sıra destan, öğretici yapıtlar ve aşk öyküleri için kullanılmıştır. Tıpkıbasımı ise, 1993'te Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır. Düşünsel yanı ağır basmakla birlikte, koşuk olarak yazılması söz konusu dönemde koşuğun çoğu okuryazar olmayan dinleyici kitlesinin kulağına seslenmesi ve tekrara olanak sağlaması açısından yerinde bir karardır.

Eserin İçeriğiyle İlgili Bilgiler

Eser birbirinden farklı öykü ve bu öykülerin çağrışımlarından oluşmuştur. Mesnevi vezniyle yazılan öyküler olay örgüsü açısından bir bütünlük sağlamamakla birlikte, şiirselliğin yanı sıra farklı bir dünya görüşünü yansıtan felsefi öğretisiyle dikkat çeker. Mevlana'nın dünya görüşü, felsefi yaklaşımı, öğüt ve yorumları öyküler içinde ayet ve hadislerden alıntılar yapılarak desteklenmiştir. Bu yapıtta ilginç bir nokta da yapıtın Rumi'nin elinden değil hâlefi Çelebi Hüsammetin tarafından kaleme alınmasıdır. Buna neden yukarıda değinildiği üzere **Mevlana**'nın "çoklu zekâsı"na dayalı olarak duygu ve

düşüncelerini doğaçlama şiire dökme yeteneği gösterilebilir. Yapıtın anında başkası tarafından yazılması ise, hem eserin dilini ağıdalı olmaktan kurtarmış, hem de yazınsal bir metinde gündelik dil kullanımına olanak sağlamıştır.

Mesnevi Türkçe Çevirileri

Mesnevi'nin Türkçeye düzyazı şeklindeki ilk çevirisi İsmail Ankaravi tarafından 17. yüzyılda yapılmış ve bu çeviri Mevlevihanelerde ders malzemesi olarak kullanılmıştır. Önce Bulak yayınevinde ardından İstanbul'da basılmıştır. Günümüzde dinî ve düşünsel yayınlara yer veren İnsan Yayınevi tarafından yeniden basılmıştır. İlk nazım şeklindeki çevirisi ise yine ilk önce Bulak' Yayınevi tarafından yayımlanmış, günümüzde ise dinî yayınlara yer veren Timaş yayınevi tarafından yayımlanmıştır.

• **Tâhirü'l-Mevlevî** (Tahir Olgun, ö. 1951), **Mesnevî'nin Tercümesi ve Şerhi**, Mesnevî'nin ilk 4 cildini kapsayan bu eser, 1975 ve 2000 yılları arasında XIV cilt olarak Şamil Yayınevi tarafından 2 kez yayımlanmıştır. Kuleli Askerî okulunda görev yapan bu çevirmen, Arapça Farsçayı çocukluğundan başlayarak öğrenmiş olan öğrencisi Şefik Can'ı (d. 1910) yetiştirmiştir. Yapıtın geriye kalan iki cildi bu çevirmen tarafından tamamlanmıştır. Söz konusu çeviride şerhli çeviri (açıklama ve yorumlamalı) yöntemi kullanılmış olup, iki defa yayımlanmıştır. 2007 yılında ise yine din ve tasavvufla ilgili yayınlara öncelik veren Şamil Yayınevi tarafından 10 cilt hâlinde yeniden yayımlanmıştır.

Tahir Olgun'un öğrencisi **Şefik Can**'ın çevirisi ise 2007 yılında Ötüken neşriyat tarafından yayımlanmıştır. Bu çeviri 6 ciltten oluşmaktadır.

Mesnevi'nin Osmanlıcadan Türkçeye Çevirisi 1942-1946 yılları arasında Türkiye'nin önde gelen hem Divan hem de Halk edebiyatını en iyi bilip eleştirebilen doğubilimci Türkologlarından Abdülbaki Gölpınarlı ve Veled İzbudak tarafından 6 cilt olarak çevrilmiştir. Abdülbâki Gölpınarlı **Mesnevî**'nin Konya Mevlana Müzesi no. 51'de kayıtlı bulunan ve yazımı 1278'de Konyalı Muhammed b. Abdullah tarafından tamamlanan yazma nüshadan yola çıkarak çeviriyi yapmıştır. Bu çeviri önce Kültür Bakanlığı yayınlardan çıkmış, sonra 2000 yılında 3. baskısı yapılmıştır. Bunun dışında İnkılap ve Aka yayınevleri tarafından da yayımlanmıştır.

Gölpınarlı, Mevlana'nın duyguları doğrudan sade bir dille ifade şeklini başarılı bir şekilde Türkçeye yansıttığı öne sürülebilir. Üstelik Mevlana'nın yazınsal bir yapıttan çok, düşünsel bir yapıt ortaya koyma amacı gözönüne alındığında onun felsefesindeki hoşgörü, açıklık ve alçakgönüllülüğü Gölpınarlı'nın dile yansıttığı söylenebilir. Bununla birlikte, Mevlana'nın yapıtının özellikle Batı dillerine çevirilerinde Divan edebiyatına özgü özelliklerin ön plana geçirildiği gözlemlenir. Bu açıdan, Mevlana çevirilerinin Batı dillerine çevrilmesinde Gölpınarlı gibi aslına sadık Türkçe ikinci dil çevirilerden yola çıkılması, Mevlana'nın tinini günümüz okuruna yansıtması açısından daha sağlıklı olabileceği tezi de öne sürülebilir. Bu bir yerde son

zamanlarda ortaya çıkan İngilizce çevirilerden Mevlana'yı Türkçe'ye çevirme girişimlerinin ne kadar yersiz olduğunu açıklarken, öte yandan da ulusal kültür politikalarının Uluslararası politikalara verdiği önemi ulusal politikalara da vermesi gereğini ortaya çıkarır. Özel sektördeki kimi yaynevlerinin bilinçsizliğinden kaynaklanan bu yaklaşım düşündürücüdür.

İngilizceye Çeviriler

İngilizceye ilk çeviri, E. H. Whinfield, 1887 yılında **Mesnevi**'den 2.500 beyiti İngilizce'ye çevirmiştir (Şimşekler, 2002: 47-55).

Çevirmenler arasında kültürel sermayesi en farklı olan Mesnevi'nin I. cildini İngilizceye çeviren **James Redhouse**'dır. Gerçekte İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce sözlüğü ile tanınan İngiliz gemicisi 1826'da Osmanlı Bahriyesine İngilizce öğretmeni olarak atanmıştır. 1838'de Sadrazam Tercümanlığı'na atanan James Redhouse, 1850'lili yıllarda Tanzimat aydınlarından Ahmed Cevdet Efendi ve Tıbbiye'den Fuad Efendi'nin Darülfünun'a ders kitabı hazırlamak amacıyla kurulan Encümen-Danış'e seçilerek bilim dili Osmanlıca yerine Türkçenin kullanılmasını tek savunan kişi olarak tarihe geçmiştir.onun sözlük girişiminin de böyle bir etkinliğin sonucu olduğu düşünülebilir (Berkez, 1999: 309-317). Osmanlıca Türkçe dilbilgisine ek olarak, Anadolu'ya giderek topladığı Arapça harflere göre düzenlenmiş, Arapça Farsça ve Türkçe karşılıkların 12 cilt hâlinde el yazması olarak bulunduğu sözlük 1890'da yayınlanmıştır. Ayrıca Latin harfleriyle okunuşlarının yanı sıra sözcüklerin dilbilgisel açıklaması ve gündelik deyim ve atasözlerinin de bulunduğu bu sözlük, onun hem Arapça, Farsça, hem de Türkçeyle ilgili dilsel donanımını gösterdiği gibi, çeviri edinci konusundaki bilgi birikiminin bir işareti olarak da algılanabilir.onun arka plandaki bu bilgisi **Mesnevi**'nin İngilizce'ye çevirisini yapma girişiminde bulunmasına neden olmuş ve **Mesnevi**'nin I. cildinde yer alan 2.500 beyiti çevirmiştir. **Sözlük** çalışmasından da anlaşılacağı üzere, Redhouse'un halk diline verdiği önem, onun çevirisinin Mevlana'nın gündelik koşuk dildeki biçimiyle örtüşebileceği düşüncesini akla getirmekle birlikte söz konusu çevirinin günümüzde kullanılır olamaması ya da çeviri klasikleri arasına girememesi düşündürücüdür.

Mesnevi'nin ilk tam çevirisi, 8 cilt olarak Cambridge üniversitesinde Doğubilimci olarak çalışan **Reynold A. Nicholson** (1868-1945) tarafından 1925 ve 1940 yıllarında yapılmıştır. Yapıtın orijinal Farsça yazması dâhil akademisyen kimliğindeki çevirmenin açıklama, eleştirel notları da çeviriye eklenmiştir. Bu çevirmenin filolojik ve aşırı yorumlayıcı çeviri yöntemi kullanarak elden geldiğince kaynak metin kutbuna yakın çeviriyi hedeflediğine işaret etmekle birlikte, çevirinin dilinin son derece ağıdalı ve zor anlaşılır olması onun İngiliz epik türüne özgü (destansı) ağır bir dil kullanımını yeğlediğini, bundan böyle erek kutuptan yana bir tutum sergilediğini gösterir (Lewis, 2000: 531-533). Aşağıdaki **Mesnevi**'nin II. cildinde yer alan parantez içerisindeki

açıklamalar ve dipnot sayısı düşülen eklemeler bulunan örnek de bu yukarıda söylenenleri doğrular niteliktedir

Mesnevi II

The (inner) being of mankind has become (like) a jungle; be cautious toward this (inner) existence, if you are from that Breath1 (which God breathed into Adam) (<http://www.dar-al-masnavi.org/n-II-1416.html>).

Bu tür düşünsel ve dinî yapıtlarda epik türünün ağdalı dilinin kullanılması yerinde bir karar gibi görünmekle birlikte, Mevlana'nın düşünsel olarak savunduğu ve diline yansıttığı sadeliği yakalayamadığı öne sürülebilir. Ne var ki, özgün kaynağın en güvenilir çevirisi olması, onun Hindistan ve Pakistan'da dâhil olmak üzere İngilizce konuşulan birçok ülkede en çok satan ve birincil kaynak işlevi gören yapıt olmasına neden olmuştur. Öyle ki, bu çeviri 6 cilt hâlinde Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından da 2004 yılında bastırılmıştır. Ne var ki, bu çevirinin dilinin eskimesi ve anlaşılabilirliğinin azalması nedeniyle, günümüz İngilizcesine uyarlanması günümüz Harvard Üniversitesinde görevli doğubilimci Abdülkerim Suruş'a verilmiştir. Akademisyen kimliğe sahip Suruş'a bu görevin verilmesi raslantı olmayıp T.C. Kültür Bakanlığı 1993'te yayımladığı tıpkı basımı esas alan ilki 1994 Tefvik Suphani olmak üzere iki neşirden birini 1994 Tahran'da 1996'da yayımlayan kişi olmasından kaynaklanmıştır. Bu, doğu kültürüyle ilgili olarak çeviri bilincinin de arttığına da işaret eder.

Buna karşın Nicholson'un çevirisinde de Konya'da bulunan yazma nüshadan yararlanılmasına karşın, çeviri yapıtın filolojik belge niteliği taşıması, eklemelerde ve uzun açıklamalarda bulunulması çevirinin her kesime seslenme gücünü azaltmıştır. Ancak bu durum söz konusu çevirinin başka dillerdeki çevirilere kaynaklık etmesini engellememiştir. Öte yandan, tıpkı basımdan çeviri yapma yerine, R. A. Nicholson'un **Mesnevi** çevirisinin önce Ayten Lermioğlu tarafından 1973'te 1001 Temel Eser'den yayımlanması, ardından yine R. A. Nicholson'un metininden Türkçeye "**Mesneviden Seçmeler**" başlığıyla çevirmeni belli olmayan çevirinin tasavvufla ilgili yayımları çıkartan *Kırkambar* yayınevi tarafından yayımlanması düşündürücüdür. Bunun yanısıra, 2003 yılında Nicholson'un çevirilerinin **Zia ul Quran Publications** gibi İslami yayımları çıkaran yayınevleri tarafından yine sahiplenildiği görülmektedir. İlk Baskıları Cambridge University Press adlı akademik ve bilimsel yayımları çıkartan bir yayınevinden çıkmışken, son baskıların dinî yayınevleri tarafından çıkarılması, Mevlana'nın düşünür kimliğinden çok tasavvuf kimliğinin ön plana çıktığını gösterir.

Mevlana'nın günümüzde İngilizceye çevirisini yapan önemli çevirmenlerinden biri de **Coleman Barks**'tır. Amerikalı bu çevirmen'in en büyük özelliği Farsça bilmemesine karşın var olan çevirilerden yola çıkarak serbest vezinle çeviri yapmasıdır. Mevlana'nın yapıtlarını genellikle seçki veya antoloji şeklinde derleyerek yayımlayan Barks, en çok satan 20 yapıtın

arasına girip 250.000 kitap satışıyla ancak, 10.000 satan Pulitzer yazarlarının önüne geçmiştir (Marks, 1997). 1977'den başlayarak tasavvufu ilgilene Barks'ın başarısı eğitimini yazın alanıyla ilgili olması kadar meslek deneyiminin yaratıcı yazarlık ve şiir sanatı öğretimiyle ilgili olmasından da kaynaklanır. Bu çevirmenin bir yandan yabancılaştırıcı çeviri yöntemini kullanırken, öte yandan da Mevlana'nın popüler kültür tarafından benimsenmesine yol açmıştır. Basında Coleman'ın çevirilerine Modanna'nın şarkılarında yer verdiğinin belirtilmesi ya da Sevgililer gününde Mevlana'nın aşk ve kadınla ilgili dizelerine yer veren söz konusu çevirilerin kapışılması böyle bir sürecin sonucu olarak değerlendirilebilir. Ne var ki, hedef kitlenin çoğunlukla mistisizm veya tasavvufu ilgilenecekler olması, onun çevirilerinin "Treshold" adlı dinî yayınlar çıkaran bir yayınevinden çıkmasına neden olmuştur.

SONUÇ

Mevlana ve çevirilerine sosyolojik açıdan kısaca değinilen bu yazıda, kültürlerarası iletişimde çevirilerin sosyal bir olgu olarak kendine özgü bir alan oluşturup kendi içerisinde nasıl yapılaşmış J. Bourdieu'nün "alan", "kültürel sermaye" ve "habitus" kavramlarından yola çıkılarak anlatılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla kültürel sermayeyi oluşturan eyleyenlerden başka, dışardan denetimi elinde bulunduran kültür bakanlarının Mevlana ile ilgili girişimlerinden yola çıkarak kültür sermayenin aktarılmasında etkin rol oynayan yazar, çevirmen ve yayınevi ilişkileri üzerinde durulmuştur. Bir başka deyişle, Mevlana'nın kimliği ve yapıtlarının kültürel sermaye olarak değerlendirilmesinde çevirilerin, çevirmen düzeltmen ve yayınevlerinden oluşsan çeviriye eyleyenlerin ilişkileri üzerinde durularak çeviri ve kültür politikaları arasında köprü kurulmaya çalışılmıştır.

Günümüz iletişim çağında ulusların kendi kültürel sermayeleriyle yetinmedikleri gibi, uluslararası platforma çıkmanın bir özlem olmaktan çıkıp, artık varolma koşulu hâline geldiği anlaşılmaktadır. Mevlana, bir yandan Namık Kemal, Orhan Veli, Nazım Hikmet gibi çağdaş Türk şairlerine esin kaynağı olup, ulusal kültürü beslerken, öte yandan da, 13. yüzyılda: "*İster kâfir, ister mecûsî, ister puta tapan ol, gel! Bizim dergâhımız ümitsizlik dergâhı değildir. Yüz kere tövbeni bozmuş olsan da yine gel.*" şeklindeki sözleriyle de sürekliliğin temel koşulunun Uluslararası iletişim olduğuna dikkat çekmiştir. 1971'lerden başlayıp günümüze değin süren Mevlana ile ilgili dışa açık ulusal kültür politikaları Mevlana'nın çevirilerine sahip çıkarak hem Türkçenin duyguları sade, ağdasız ve doğrudan anlatım özelliğini Abdülbaki Gölpınarlı gibi başarılı çevirmenler aracılığıyla dışarıya tanıtma olanağı bulmuş, hem de tam Doğu-Batı ilişkilerinin bozulup, başta Irak Savaşı olmak üzere Ortadoğu'da gerginliğin zirveye tırmandığı bir dönemde uluslararası ilişkilerde hoşgörülü yaklaşım ve iletişimin önemini gündeme getirmeye başarmıştır. Bu misyonun yerine getirilmesinde, kuşkusuz yukarıda da değinildiği gibi yerel yönetim, üniversitelerdeki akademisyenlerin yanı sıra, örneğin Remzi, Can ve Kabalcı

gibi Mevlana'ya sahip çıkararak onunla ilgili yapıt ve çevirileri yayımlayan önde gelen yayınevlerinin de katkısı olmuştur.

KAYNAKÇA

Berkez, Niyazi, (1999), “Dil Çağdaşlaşması ve Siyasi Anlamları”, İçinde: der. Öner Yağcı. **Cumhuriyet Dönemi Edebiyat Seçkileri** 302-317 Kültür Bakanlığı Yayınları.

Bourdieu, Pierre, (1994), **Language and Symbolic Power**, Oxford: Blackwell Publishers.

Even-Zohar, Itamar, (1978), “Polisystem Theory”, **Poetics Today** 1, Duke University Pres, 287-310.

Gölpınarlı, Abdülbaki, (1945), **Divan Edebiyatı**, İstanbul: Marmara Kitabevi

Iqbal, Afzal, (1974), **Life and Work of Rumi**, Lahore Zarreen Art Pres 3. Baskı.

Köroğlu, Hüseyin, (2000), **Türk Dili ve Edebiyatı**, Konya: Sebat Ofset.

Lefevere, André, (1992), **Translation, Rewriting, Manipulation of Literary Fame**, London & New York: Routledge.

Lewis, D, Franklin, (2000), **Rumi's Past and Present, East and West: The Life, Teaching and Poetry of Jalal al-Din Rumi**, 531-533. <http://www.dar-al-masnavi.org/about-nicholson.html>.

Marks, Alexander, (1997), “Persian Poet Top Seller in America”, **The Christian Science Monitor**, 25 Kasım 1997.2. <http://www.colemanbarks.com/press/>.

Mevlana Jalaluddin Rumi, (2004) “Translations of Rumi”, Çevirimiçi: <http://www.rumi.org.uk/translations.htm>, Erişim 2 Mart 2007.

Özkartal, Miraç Zeynep, (2007), “Tüm Gezegenin Sahibi”, **Milliyet Kitap**, 11 Nisan 2007,4-7.

Şimşekler, Nuri, (2002), **Konya'dan Dünya'ya Mevlâna ve Mevlevîlik**, Karatay Belediyesi Yayınları, 2002, Editör: Yrd.doç. Dr. Nuri Şimşekler, s. 47-70.

----, (2006), **Batı Dünyasında Mesnevî ve Dîvân-ı Kebîr Üzerine Yapılan İlk Çalışmalar**, <http://www.kto.org.tr/tr/dergi/>.

Wolf, Michaela, (2002), “Translation Activity between Culture, Society and the Individual: Towards a Sociology of Translation”, **CTIS Occasional Papers** 2, 31-43.

Yazıcı, Tahsin, (2004), **Makaleler** İstanbul: Multilingual.